

Protokoll från Nationalkommitténs för Astronomi möte 2017-02-06

Datum: Måndag 2017-02-06, kl 09:10 – 12:10

Plats: Astronomihuset, Sölvegatan 27, Lund

Deltagare: Paul Barklem (UU, mötesordförande), Yvonne Becherini (Linnéuniversitetet), John Conway (OSO), Sofia Feltzing (LU), Susanne Höfner (UU), Anders Johansen (LU), Dan Kiselman (SU, mötessekreterare), Mats Larsson (SU), Per Magnusson (RS, adjungerad), Hans Olofsson (CTH), Mark Pearce (KTH), Catarina Sahlberg (VR, adjungerad, 4-16), Wouter Vlemmings (CTH, fr.o.m. punkt 3), Göran Östlin (SU; fr.o.m. punkt 13)

Ej närvarande: Alexis Brandeker (SU), Garrelt Mellema (SU), Jan-Erik Wahlund (UU), Eva Wirström (CTH)

1. Godkännande av dagordning

Dagordningen godkänns. Dan Kiselman för protokoll i ordinarie sekreterares frånvaro. Dagordningen godkänns men ordningen mellan punkterna kommer att ändras så att ärendena om radioastronomi och NOT tas upp när Göran Östlin anländer. Detta protokoll kommer att numreras och indelas så som mötet utvecklas.

2. IAU junior membership

Paul Barklem rapporterar att Nationalkommitténs svar på IAU:s fråga om treåriga juniormedlemskap skickats in. IAU har sedermera förlängt sin deadline till slutet av januari. Resultatet ska ”snart” offentliggöras.

3. Astronomdagarna i Kiruna

Paul Barklem rapporterar att Astronomdagarna i Kiruna äger rum 12-14 september. Datumen har framtvingas av lokala omständigheter. Arrangörerna verkar ha satt en begränsning på deltagarantalet till 100 deltagare. KVA har beviljat ett bidrag på 10000 kr och ytterligare 10000 kr har sökts av Nationalkommittén. Ingen SOC har offentliggjorts. Paul Barklem kommer att förhöra sig om orsaken till deltagarbegränsningen och om vad som kan göras för att häva denna.

4. Samarbete Sverige-Sydafrika

Paul Barklem rapporterar att den svarsvisit till det tidigare sydafrikanska besöket i Sverige, som planerats äga rum förliden oktober inte blev av då. Garrelt Mellema är nu ansvarig. John Conway fyller i att resan ska äga rum den 12-18 mars och att deltagare är Garrelt Mellema (SU), Nik Piskunov (UU), Cathy Horellou (CTH), Matthew Hayes (SU) och Emma Olsson (VR).

Det tog lång tid innan det brev som skickades till Utbildningsdepartementet besvarades. Svaret som till slut kom var att VR ska hantera detta. Planen är nu att ordföranden för Nationalkommittén skriver ett nytt missivbrev som tillsammans med förslaget skickas till VR:s generaldirektör.

5. Large Synoptic Survey Telescope

Dan Kiselman rapporterar att den nya direktören för Oskar Klein-centrum (OKC) i Stockholm, Hiranya Peiris, förmedlat licenser för LSST-data till Institutionerna för astronomi samt fysik vid Stockholms universitetet. Tecknade man sig före årsskiftet var det förmånligare. Ett nationellt medlemskap skulle nog vara förmånligare, men när saken var uppe i Nationalkommittén för några år

sedan fanns det inget intresse. Hiranya Peiris förbereder en Wallenberg-ansökan. Hon borde kontakta astronomiprefekterna i Sverige.

6. ESO, European Southern Observatory. Hans Olofsson rapporterar från de två ESO Council-möten som ägt rum sedan förra mötet – i Göteborg samt i Garching. Förordnandet för ALMA-chefen går ut i mars 2018 och kommer troligen inte att förlängas. Irland väntas söka medlemskap 2018. I Ungern förs diskussioner inom regeringen om en ansökan, i Norge har en ansökan lämnats in till forskningsrådet och med Australien diskuteras ett strategiskt partnerskap. Från Brasilien finns inga nyheter vad gäller ESO. 25% av observationstiden har förlorats på grund av dåligt väder vilket tillskrivs El Niño-fenomenet.

För E-ELT saknas 19 M€ för fas 1. Vid slutet av 2016 hade mer än 80% av hårdvarukostnaderna kontrakterats. Rådgivande kommittén tycker att det vore oansvarigt att inte kontraktera alla segment till M1 med en gång eftersom det inte är säkert att tillverkningen kan startas upp igen till fas 2.

ESO har skrivit kontrakt gällande placeringen av CTA-syd. ESO får 10% av observationstiden på både CTA-nord och CTA-syd och 8% av styrelseplatserna.

Presidenten för ESO Council liksom vice-presidenten har omvalts. Sofia Feltzing är omvald som ordförande i STC.

7. Cherenkov Telescope Array (CTA).

Yvonne Becherini rapporterar att Linné-universitetet har dragit sig ur CTA Council av kostnadsskäl. Man fick inget stöd från VR 2015. Forskningsgruppen i Stockholm krymper sedan den blivit mer inriktad mot direkta detektioner av mörk materia. Linné-universitetet är fortfarande intresserat, man har investerat i en testanläggning och kanske kan få information genom ESO-representanten i CTA:s styrelse. Sverige deltar fortfarande i konsortiet men om man inte lyckats få tillgång till *key science projects* blir det inte meningsfullt längre.

Byggnadsarbete har påbörjats på La Palma och ESO har som sagt skrivit avtal om lokalen i Chile. 250M€ av 400M€ investeringskostnader är nu säkrade och småländerna förväntas ställa upp med resten.

8. European Solar Telescope

Dan Kiselman rapporterar från ett möte med *European Association for Solar Telescopes*, EAST, på Lanzarote 18 januari. Finansieringsläget för EST låter hoppfullt från flera länder. Spanien har garanterat 25% och Tyskland vill ge motsvarande bidrag men väntar på sin nationella vägkarta som väntas publiceras våren 2018. Man har frågat om huruvida en svensk andel om 6% skulle vara rimlig. Designfasen är planerad att vara till 2020 och är tänkt att finansieras med EU-pengar och betydande bidrag från deltagande länder. För Sveriges del skulle det senare vara 3,5 Mkr och om detta ansöks i den infrastrukturansökan som Institutet för solfysik lämnar in till VR i vår

9. Astronomdagarna i Kiruna

Paul Barklem rapporterar att han fått information från Gabriella Stenberg Wieser som säger att deltagarbegränsningen beror på luncharrangemanget. LOC ska uppmuntras att titta på alternativen. Information om SOC väntas i slutet av veckan.

10. Rymdstyrelsen

Per Magnusson rapporterar att ministermötet i december beslutade om budget 3-5 år framåt. För *ESA Science* var utfallet dåligt. Den lilla ökningen äts upp av behov i EXOMars. *Directeur général* använder *Science* som reservkassa. Godkännande av PLATO samt förlängda uppdrag för CLUSTER, Mars & Venus Express och GAIA (2019-2020) har skjutits upp och kommer att diskuteras i april. För

M5 har 50% av förslagen (30 st) valts ut. Sverige skriver stödbrev för sju av dessa. Listan är inte offentlig men de som inte är på listan kommer att få besked denna vecka.

11. ASTRONET

Catarina Sahlberg rapporterar att efter det att ASTRONET tog slut så har det diskuterats någon slags efterföljare. ASTRONET var ett AURANET under FP7 med uppdrag att skriva en *Science vision* och en *Roadmap*. Det anses allmänt vara en lyckad verksamhet.

Fem stycken länder samt ESO har skrivit ett *Memorandum of understanding* i ärendet men någon legal struktur finns inte. För Sveriges del sitter ärendet fast i VR:s byråkrati – man vet inte vilken avdelning som skulle vara ansvarig och hur betalning av medlemsavgiften (storleksordning 5000€/år) ska ske.

12. Prioriteter inom svensk radioastronomi

Paul Barklem rapporterar att den slutliga rapporten om radioastronomins prioriteringar distribuerades i oktober och att Nationalkommitténs synpunkter hade beaktats i denna.

Göran Östlin fortsätter att brevet från Nationalkommittén var användbart och att rapporten antogs av RFI den 8-9 september. Då beslutades också att det ska föras en fortsatt dialog med OSO och värduniversitetet (CTH) och andra inblandade parter (som Lantmäteriverket) samt att godkänna ett nytt avtal om APEX. Vidare togs ett inriktningsbeslut om att arbeta mot ett svenskt SKA-medlemskap. Det torde innebära en svensk andel på minst 1% och ett driftbidrag begränsat till 20 Mkr/år. Slutgiltigt beslut väntas 2018.

John Conway rapporterar att en plan för vad SKA betyder för Onsala-aktiviteterna lämnades i en preliminär rapport i december men att den ännu ej godkänts av CTH. Man hoppas där att kunna fortsätta med 20 m-teleskopet i *single dish* betalat av CTH. Teleskopet är annars viktigt för VLBI och geodesi. APEX ska drivas till 2022. En antennuppgradering för 7,5 M€ pågår där OSO betalar 13%. Driftkostnaderna på Onsala kan på lång sikt minskas med 15 Mkr, bland annat genom att hälften av pensionsavgångarna ej ersätts. Det är fortfarande svårt att veta hur mycket SKA kommer att kosta.

Catarina Sahlberg håller med om att det är många obekanta vad gäller SKA och just nu vet man inte hur det ska hanteras. Det är möjligt att utvärdera en ansökan där alla belopp är osäkra inom en faktor två. Antingen blir det ett extraordinärt förfarande inom VR eller också blir det en öppning för ansökan om två år.

Hans Olofsson undrar vad som händer i andra länder – försvagas även deras nationella radioobservatorier?

Göran Östlin påpekar att för Sveriges del är deltagande i SKA en del i ett strategiskt beslut där den totala satsningen på radioastronomi ökar.

13. NOT Council

Göran Östlin rapporterar att han pratat med kandidater till ny svensk medlem i NOT Council och att RFI-1 diskuterat saken. VR-representanten Per Carlson ska också bytas ut. Det hela måste vara klart till nästa council-möte som är i april.

RFI:s subkommittéstruktur upplöses 31 mars. Den ska ersättas med tre subpaneler med olika uppgifter som dock ej ska utvärdera ansökningar.

Sverige betalar till NOT fram till 2 februari 2020. Under åren 2017-19 betalas hälften av det tidigare bidraget. Framtiden för NOT är fortfarande osäker. Kostnaderna för rivning utreds så att Sveriges eventuella ansvar kan kvantifieras. Det arbetas på en ny struktur som kan fungera från 2020.

14. Övriga frågor

Inga övriga frågor finnes.

15. Nästa möte.

Ordföranden meddelar att nästa möte nog inte ska hållas i anslutning till Astronomdagarna. Göteborg i november är tänkbart.

16. Mötets avslutande

Ordföranden förklarar mötet avslutat och tackar de lokala arrangörerna samt Catarina Sahlberg och Per Magnusson för deras medverkan.

Vid protokollet

Justeras

Dan Kiselman
Mötessekreterare

Paul Barklem
Ordförande